

**Одобрен на Програмен съвет на специалностите
по здравен мениджмънт с Протокол № 4/25.11.2022 г.**

**КОНСПЕКТ
ЗА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ
за придобиване на образователно-квалификационна степен “Бакалавър” по
специалност „ЗДРАВЕН МЕНИДЖМЪНТ“
учебна година 2022-2023**

I. ИКОНОМИЧЕСКИ НАУКИ

1. Икономическа теория на здравната сфера: общо и специфично. Основни компоненти на теоретичния анализ на икономиката на здравната сфера.
2. Търсене на медицинските услуги – фактори, влияещи върху индивидуалното търсене на медицински услуги; ролята на лекаря за индивидуалното търсене; еластичност на търсенето на здравни услуги.
3. Предлагане на медицински услуги – лекарят като икономически агент; лекарят като предприемач, производствена функция на лекаря – фирмата; лекарят като работна сила (input). Пазарът на лекарски услуги – монополистична конкуренция.
4. Фармацевтичната индустрия и конкуренцията на фармацевтичните пазари.
5. Финансиране на здравеопазването. Основни участници в системата на здравеопазване. Функции на здравната система. Модели на финансиране и доставяне на здравни услуги (модели на реимбурсиране, модели на договаряне, интегрирани модели).
6. Финансиране и заплащане на изпълнителите на здравна помощ. Форми. Ефекти. Модели на финансиране на здравните системи.
7. Икономически анализ на дейността на лечебното заведение. Дефиниране и остойностяване на продукта в лечебното заведение. Анализ на разходите на лечебното заведение. Ефективност на здравеопазването. Основни подходи за измерване.
8. Същност, функции и роля на финансите. Частни и обществени блага и теорията за обществения избор. Източници, методи и форми за набиране на държавни приходи. Същност на държавния бюджет.
9. Обща теория на данъка – произход, същност и елементи на данъка. Принципи на данъчното облагане. Класификация на видовете данъци. Отбягване и прехвърляне на данъка.
10. Подходни данъци – обща характеристика, видове, определяне на данъчна основа. Косвени данъци – обща характеристика, видове, предимства на

косвените данъци. Организация на облагането с косвени данъци в България. Облагаеми и освободени доставки в лечебните заведения

11. Предмет и метод на счетоводството. Класификация на активите, капитала и пасивите. Счетоводен баланс - същност, строеж, форми, съдържание и структура. Модели балансови изменения.
12. Организация на документирането, синтетичното и аналитично отчитане на дълготрайните материални активи и на материалите в лечебните заведения.
13. Организация на документирането, синтетичното и аналитично отчитане на разходите и приходите в лечебните заведения. Отчитане на финансовия резултат. Счетоводни записвания във връзка с формирането и разпределението на печалбата.
14. Класификация и анализ на разходите на лечебните заведения за целите на калкулирането. Избор на бази за разпределение на непреките разходи. Методи за калкулиране на себестойността на здравния продукт/ услуга.

II. УПРАВЛЕНСКИ НАУКИ

15. Същност на управлението. Обект и субект на управление. Процес на управление – общ функционален модел. Основни управленски функции. Управленски цикъл. Ръководители – видове, роли, управленски умения. Дилеми в управлението.
16. Еволюция на управленската мисъл. Класическа школа – “научен мениджмънт” и “административна теория”. Поведенски подход и школа на “човешките отношения”. Системен подход. Ситуационен подход.
17. Управленски решения – същност, видове. Процес на вземане на решения. Подходи при вземане на решения. Управленски стилове при избор на решение.
18. Среда на организацията – същност. Организацията и заобикалящата среда като система. Външна среда. Макро- и микросреда. Динамика и сложност на средата. Вътрешна среда. Анализи на средата на организацията.
19. Цели на организацията – същност и видове. Подходи при избора на цели.
20. Стратегия на организацията – същност, видове. Основни стратегически алтернативи. Избор на стратегия.
21. Структура на управление – същност. Компоненти на структурата. Признаци за разделение на властта и труда в управлението и механизми за интеграция. Видове структури. Избор на структура за управление.
22. Мотивация – същност и основни съдържателни и процесни теории за мотивацията.
23. Организационна култура - характеристика и елементи на организационната култура.
24. Формиране на човешките ресурси на лечебните заведения (набиране, подбор и адаптация на човешките ресурси).
25. Развитие на човешките ресурси в лечебните заведения (атестация, обучение и професионална кариера на човешките ресурси).

26. Лидерство – същност и основни понятия. Влиянието и властта като средства на лидера. Основни теории за лидерството.
27. Контрол – същност, основни схващания и предназначение. Видове контрол. Елементи на системата за контрол
28. Маркетингът като социален и управленски процес – същност и основни концепции. Специфики на маркетинга в здравеопазването.
29. Анализ на пазара на здравни услуги – количествени характеристики (пазарен дял, пазарен размер и пазарен потенциал) и основни участници. Потребителски избор и потребителско поведение.
30. Процес на пазарна сегментация. Критерии за сегментиране на пазара. Избор на целеви сегменти. Позициониране на пазара.
31. Маркетингови решения по елементи на маркетинговия микс – продукт, цена, дистрибуция (достъп до услугите) и промоция.
32. Бизнес-планирането в процеса на управление - функции и предназначение. Видове бизнес-планове и техните особености.
33. Стратегическа част и функционални раздели на бизнес-плана. Структура и съдържание на бизнес-план.
34. Същност на понятието “качество”. Категориални аспекти на качеството. Качество на здравните услуги – същност и особености. Структурна характеристика на качеството на продукта в здравеопазването.
35. Управление на качеството – дефиниции, концепции и подходи. Осигуряване на качеството. Непрекъснато подобряване на качеството. Управление на тоталното качество.
36. Измерване и оценка на качеството – индикатори, критерии, стандарти за качество. Подходи за оценка на качеството и неговото управление.
37. Управление на промените в организацията - необходимост и същност, причини, пораждащи съпротива срещу промените и методи за преодоляването ѝ.
38. Комуникационни техники, форми и средства в здравеопазването.
39. Емпиричното социологическо изследване: същност и етапи; подготовка на въпросник; методи за регистрация на социологическата информация.
40. Предмет на статистиката. Видове данни и скали за измерване, нормално разпределение на данни. Таблично и графично представяне на данни. Deskриптивна статистика – показатели за централна тенденция и показатели за дисперсия.
41. Инферентна статистика – същност. Видове хипотези. Проверка на хипотези. Ниво на значимост и интервал на доверие. Статистически тестове-параметрични и непараметрични.

III. ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ЗДРАВНАТА ПОМОЩ

42. Демографски показатели за оценка на общественото здраве. Динамика и тенденции на основните демографски процеси у нас.

43. Показатели за измерване честотата на заболяванията сред популацията. Източници и методи за изучаване. Заболяемост с временна и трайна нетрудоспособност. Приложение на епидемиологичните проучвания за установяване на рискови фактори за заболяванията. Приложение на епидемиологичните методи за определяне ефективността на терапевтични и профилактични методи и средства. Показатели за измерване на абсолютен и относителен риск.
44. Епидемиология на болести на органите на кръвообращението (исхемична болест на сърцето и мозъчно-съдова болест). Епидемиология на злокачествени заболявания.
45. Профилактика – обхват, обект на въздействие, нива и стратегии.
46. Здравни и лечебни заведения – класификация и основни характеристики.
47. Първична и специализирана извънболнична медицинска помощ – класификация и основни характеристики.
48. Болнична помощ – видове болници и основни характеристики.
49. Спешна медицинска помощ.
50. Професии в здравеопазването: лекар, лекар по дентална медицина, фармацевт, медицинска сестра и акушерка
51. Медицински записи – същност, видове, сравнителен анализ. Електронен медицински запис (ЕМЗ) – основни понятия, дефиниции, същност. Предимства и недостатъци на хартиения и електронния медицински запис.
52. Болнични информационни системи (БИС) – дефиниции, основни понятия, видове. Функционални изисквания към БИС. Архитектура на БИС. Примери на използвани в практиката БИС.
53. Системи за подпомагане на медицинската диагностика. Структура. Общи понятия, характеристики. Видове системи за подпомагане на медицинската диагностика.

IV. ОСНОВИ НА ПРАВОТО И МЕДИЦИНСКО ПРАВО

54. Правни субекти – физически лица. Правоспособност и дееспособност. Поставяне под запрещение. Представителство. Понятие и същност на представителството. Видове представителство. Договаряне със себе си. Действия без представителна власт.
55. Договор. Понятие. Сключване на договора. Форма на договора. Изпълнение на договорите. Неизпълнение на договорите. Същност. Форми на неизпълнение. Последици.
56. Търговски сделки. Понятие и правна уредба. Сключване на търговски сделки. Форма на търговската сделка. Изпълнение на търговските сделки. Неизпълнение на търговските сделки.
57. Трудов договор. Понятие. Съдържание. Сключване. Форма. Видове трудови договори.
58. Гражданска деликтна отговорност на медицинските специалисти по чл.45 ЗЗД за виновно причинени вреди на пациента - фактически състав на непозволено увреждане. Обективна отговорност на лечебното заведение за вреди, причинени на пациента по чл.49 ЗЗД. Отговорност за вреди, причинени от вещи по чл.50 ЗЗД.

59. Информирано съгласие. Понятие. Източници. Правна същност и значение на информираното съгласие. Условия за валидност на информираното съгласие. Преценка на дееспособността на пациента за вземане на съгласие. Отказ на пациента от лечение.
60. Медицинска тайна. Източници. Същност на понятието медицинска тайна. Лекарската тайна и третите лица.

Литература

1. Александрова, С. *Медицинска етика*. Изд. център на МУ-Плевен, 2007.
2. Атанасова Е. *Потребителски плащания в здравния сектор*. Стено. Варна, 2018.
3. Варела, Ж. Част III. *Понятия и техника при планирането на болничната дейност*. В: Авторски колектив. *Управление на болницата*. Изд. "Македония прес", София, 1998.
4. Вачков Ст, и кол. *Въведение във финансите*, ИК Р.И.С., Варна, 2011.
5. Вачков, Ст., Й. Йорданов, Л. Георгиев и др. *Въведение във финансите, „Наука и икономика“*, ИУ Варна, 2017.
6. Веков, Т. *Здравноосигурителни системи*. МУ-Плевен, 2011.
7. Веков, Т., П. Салчев, С Джамбазов. *Добри практики за оценка на здравните технологии*, МУ-Плевен, 2016.
8. Веков, Т., И. Гетов. *Маркетинг на лекарствени продукти*. Стено, Варна, 2014.
9. Вълканова, М. *Медицинско право*, Варна, 2019.
10. Владимиров, И. *Търговско право*, София, 2011.
11. Генов, Г., Г. Тодоров, Ф. Филипова. *Теория на счетоводството*, ИК Стено. 2005.
12. Генов, Г. и др. *Теория на счетоводството*, ИК "Стено", Варна, 2010.
13. Георгиева Л., С. Попова. *Професии в здравеопазването*. Варна: МУ-Варна, Стено, 2017.
14. Георгиева Л., С. Попова, А. Керековска. *Социална медицина*. Варна: МУ-Варна, Стено, 2017.
15. Гидънс, А. *Социология*, Изд. „Прозорец“, София, 2003.
16. Гладилков, Ст., Евг. Делчева. *Икономика на здравеопазването*, изд."Princers", 2009.
17. Гладилков Ст., А. Янакиева, А. Воденичарова. *Маркетинг в здравеопазването*. Принцепс Маринови, София, 2015.
18. Голева, П. *Търговско право*, София, 2009.
19. Голева, П. *Отговорността на лекаря за вреди, причинени на пациента*, ИК „Труд и право“, София, 2004.
20. Грънчарова, Г., А. Велкова, С. Александрова. *Социална медицина*. 3-то изд., Изд. Център на МУ-Плевен, 2009.
21. Давидов, Б. *Болнична икономика*, изд."Св.Кл.Охридски", София, 2004.
22. Делчева, Е. *Управление на здравето осигуряване*, С., УНСС, 2006.
23. Димова, А. *Управление на качеството в болниците*, изд. "Стено", 2004.
24. Димова, А., М. Попов, М. Рохова. *Здравната реформа в България: Анализ*. Институт Отворено общество, София, 2007.
25. Донали, Дж. Х., Дж. Л. Гибсън, Дж. М. Иванчевич, *Основи на мениджмънта*, Изд. "Отворено общество", София, 1997.
26. Душанов, И. *Обща теория на счетоводството*, изд. "Ромина," 2008.

27. Душанов, Ив., М. Димитров, *Курс по счетоводство на предприятието*. ИК “Ромина”, 2011.
28. Зиновиева, Д. *Медицинско право*, София, 2004.
29. Зиновиева, Д. *Правен режим на лечебните заведения*, София, 2000.
30. Зиновиева, Д. *Права на пациента*, София, 1998.
31. Зиновиева, Д. *Правни и етични аспекти на донорството и трансплантацията*, София, 2003.
32. Иванов, Л., Ж. Големанова. *Болничен мениджмънт*. Изд. “Дийор Принт”, София, 2005.
33. Йосифов, Н. *Трудово и осигурително право*, ВСУ „Черноризец Храбър”, 2011.
34. Калайджиев, А. *Облигационно право – Обща част*, София, 2013.
35. Коева, С. *Въведение в микроикономиката*, Варна, Е-литера, 2010.
36. Коева-Димитрова, Л., *Анализ на финансовото състояние на диагностично-консултативните центрове – методични и приложни аспекти*, ИК ”Стено”, Варна, 2016 г.
37. Костадинова, Т., М. Рохова, *Маркетинг в здравеопазването*. 2ро издание, МУ Варна, 2021.
38. Котлър, Ф. *Стратегически маркетинг за нестопанските организации*. ИК “Класика и стил”, София, 2005.
39. Коцев, Цв., Т. Владимирова, Вл. Владимиров, Ст. Киров, Св. Герчева, Хр. Благойчева, Л. Найденов, *Публични финанси*, ИК Стено, 2008.
40. Мирчева, И. *Медицинска информатика- избрани теми*, МУ-Варна, 2006.
41. Мутафова, Ем. *Статистически методи в управлението на лечебните заведения*. ИК „Стено”, 2004.
42. Мутафова, Е., Е.Атанасова, Л. Коева-Димитрова, *Икономика, организация и финансиране на лечебните заведения. Сборник от задачи*, МУ-Варна, 2008.
43. Павлова, М., Л. Коева-Димитрова, *Управленско счетоводство в здравните организации*, ИК ”Стено”, Варна, 2004.
44. Паунов, М., М. Паунова, Ал. Паунов, *Организационно поведение*, Изд. “Сиела”, София, 2013.
45. Петров, В., Калоянов, Т. *Статистика*. ИК УНСС, 2019.
46. Попова, С. *Социална медицина*. Учебник за студенти от професионално направление «Здравни грижи», образователно-квалификационна степен «Бакалавър», Изд. Стено, 2010.
47. Попова, С. (под ред.) *Социална медицина*. Изд. „Стено“, 2011.
48. *Разходи, качество и резултати в здравеопазването*, под ред. М.Бергер и др., С., Инфофарма ЕООД, 2012, 280 с.
49. Савов, В., *Основи на управлението*, УИ “Стопанство”, София, 1996.
50. Славова, И. *Бизнес стратегии, планове, бюджети*. Изд. „Сиела”, София, 2011.
51. Станчева, А., *Основи на управлението*, трето преработено и допълнено издание, ИК ”Стено”, Варна, 2006.

52. Тачева, В., *Бизнескомуникации в здравеопазването. Връзки с обществеността – лекционен курс*. CD Медицински университет, Варна, 2007.
53. Годоров, В., В. Георгиев, Н. Бакалов, З. Михайлова, *Счетоводство на предприятието*, ИК “Стено”, 2005.
54. Годоров, К. Бизнес предприемачество. БАРМП, София, 2011.
55. Христов, С., *Основи на управлението*, Унив. Изд. “Икономически университет - Варна”, 1997.
56. Шопов, Д. и кол., *Как да управляваме човешките ресурси + CD*, ИК “Труд и право”, София, 2013.
57. Blank, R. H., V. Burau. *Comparative Health Policy*. Palgrave, 2004.
58. Berkowitz E. *Essentials of Health Care Marketing*. 2nd edition, Jones&Bartlett Publ., 2006.
59. Drummond M, Sculpher M, Claxton K, Stoddart G, Torrance G. *Methods for Economic Evaluation of Health Care Programmes*. Fourth edition. Oxford University Press, 2015.
60. Getzen, Th. *Health Economics Fundamentals and Flow of Funds*. John Wiley & Sons, 2004.
61. Gray, J.A. Muir. *Evidence-Based Healthcare.*, Churchill Livingstone, 2001
62. Gregson, N, et al., *Pricing Medicines: Theory and Practice, Challenges and Opportunities*. *Nature*, Vol. 4, February, 2005.
63. Kernick D. *Getting Health Economics into Practice*. Radcliffe Medical Press, 2002.
64. Lacobs, P., J. Rapoport. *The Economics of Health and Medical Care*. Jones and Bartlett Publishers, 2004.
65. Santerre, R. E., S. P. Neun. *Health Economics: Theories, Insights, and Industry Studies*. Thomson, 2007.